

Yttrande över remiss från Skogsstyrelsen gällande förslag till ny modell för skoglig planering

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) anser att Skogsstyrelsens rapport tar upp väsentliga problem i dagens skoglig planering och anger välmotiverade förslag för den nya modellen. För att underlätta implementeringen av den föreslagna modellen vore det bra att utarbeta en konkret och, gärna, prioriterad åtgärdslista möjligen också med en indikerad ansvarsfördelning.

Enligt de specifika frågorna i missivet:

- SLU instämmer att en ny modell eller standard är behövlig liksom om avgränsning och tolkning av modellen.
- SLU ser positivt på förslaget om en gemensam förvaltning av modellen. Skogsstyrelsen måste ges ett tydligt mandat och resurser för en samordnande roll. Myndigheten måste även kunna återuppta operativ skoglig planering på distriktsnivå.
- Ansatsen med fyra dimensioner - ekonomi, miljö, socialt och kontroll på risker - är bra och kan ses som en behövlig övergång från ”gröna skogsbruksplaner” till ”hållbara skogsplaner”. Den föreslagna förenklade mätningen av dimensionerna medför dock risker för styrning mot felaktiga beslut.
- SLU ser mycket positivt på förslaget om att ta fram målprofiler som ett stöd för skogsägare att formulera och styra mot sina egna målsättningar.
- SLU håller med om den föreslagna preciseringen av åtgärdsförslag i planer, men samtidigt påpeka att den omtalade automatiseringen medför risker för försämrad kvalitet i planerna och eroderad tillit mellan ägarna och andra skogliga aktörer.
- SLU:s forskning i södra Sverige har påvisat påtagliga problem med hanteringen av hänsynsobjekt i planeringen. SLU instämmer därför med förslaget att utöka informationen kring hänsyn.

- SLU ser mycket positivt på längre prognoser då det ger ett mer kvalificerat underlag för utformningen av planen.
- Rapporten skulle kunna göra en tydligare koppling till blå-grön infrastruktur, t.ex. genom att främja kantzoner vid vatten som verktyg för att koppla samman olika biotoper.

Generella synpunkter

Skogsstyrelsens rapport är väl avgränsad och strukturerad, den tar upp väsentliga problem i dagens skoglig planering, utreder noggrant grundförutsättningarna och anger välmotiverade förslag för den nya modellen för skoglig planering. SLU instämmer med rapportens innehåll i stort. Det är också bra att vissa av de föreslagna åtgärderna har testats i mindre pilotstudier. Samtidigt klargör rapporten att Skogsstyrelsen har haft begränsade medel och tid för att utveckla den nya modellen. Rapportens värde ligger således främst i att identifiera utvecklingsområden för att förverkliga den föreslagna modellen. Därför vore det bra att utarbeta en konkret och, gärna, prioriterad åtgärdslista, möjligen också med en indikerad ansvarsfördelning. En sådan lista kunde förslagsvis utgöra ett konkluderande kapitel av rapporten.

Specifika synpunkter

Struktureras enligt frågorna som Skogsstyrelsen har valt att adressera i missivet.

1. Behövs en ny modell och standard för skoglig planering som är gemensam i skogssektorn? Utveckla gärna varför/varför inte det behövs?

SLU instämmer att en ny modell eller standard är behövlig. När den senaste ändringen på 1990-tallet gjordes genom införandet av målklassningar och gröna kommentarer i skogsbruksplaner, blev de viktiga normerande elementen för skoglig planering i Sverige. Väsentliga förändringar i teknologierna och i den sociala kontexten fordrar en ny, bredare modell, som på ett liknande sätt skulle ha en normerande påverkan på skoglig planering.

2. Finns det synpunkter på vår tolkning av begreppet modell och/eller avgränsningen av vårt förslag på modell?

SLU instämmer med tolkningen och avgränsningen av modellen.

3. Hur ser ni på vårt förslag om gemensam förvaltning av planmodellen? Se mer om förvaltning i kapitel 9.

SLU ser positivt på förslaget om en gemensam förvaltning genom samarbete mellan relevanta aktörer, och att en sådan organisation måste ha ett överordnat ansvar.

4. Om ni är för en gemensam förvaltning av inom skogssektorn. Ge gärna förslag på hur en gemensam förvaltning bäst bedrivs för att bli ett samskapande och vilken organisation som bör få ansvar för att samordna arbetet.

Möjliga samordnande organisationer nämns inte i rapporten. Som myndigheten med huvudansvaret för implementering av skogspolitiken i Sverige, måste Skogsstyrelsen ges ett tydligt mandat och resurser för en sådan samordnande roll. Man måste dock påpeka risken för Skogsstyrelsen på längre sikt kan tappa kompetenser i skoglig planering eftersom myndigheten avvecklade verksamheten 2019. Det optimala scenariot skulle vara om Skogsstyrelsen kunde återuppta operativ skoglig planering på lokala distrikt. Förutom upprätthållandet av viktiga ”in house” kompetenser i operativ planering, rådgivning, och skogshushållning, skulle ett återupptagande möjliggöra ett bredare urval av planeringstjänster för skogsägarna. Som det är nu är i det flesta fall urvalet begränsat till privata aktörer med virkesinköp som ett dominerande intresse.

5. Hur ser ni på att planen fokuserar på hållbar utveckling utifrån de tre dimensionerna ekonomi, miljö, socialt samtidigt som man har kontroll på riskerna? Se kapitel 4.

I jämförelse med den nuvarande modellen (produktion vs. naturvård) så kommer den föreslagna modellen ha ett mycket bredare fokus. SLU ser positivt på detta eftersom bräddningen svarar bättre mot dagens socio-politiska kontext och mer heterogena skogsägarkollektiv. Rent retoriskt kan det vara dags att gå från “Gröna Skogsbruksplaner” till “Hållbara skogsplaner”.

Förslaget att visualisera skillnader mellan olika skötsel-inriktningar genom fyra separata mätare för var och en av dimensionerna (kapitel 4, sida 9) är intressant. Den största fördelen är att ge ägaren en förenklad indikation på utvecklingen. Samtidigt medför sådana förenklingar påtagliga risker. Det är exempelvis knappast möjligt att bryta ner de sociala värdena till ett pålitligt index. Som rapporten tar upp under kapitlen 4.2.3 och 4.3 är det rätt oklart vilka sociala värden som ska mätas och för vem. Dessutom är flera underliggande dimensioner inom sociala värden knappast mätbara kvantitativt. Med bristande underlag kan jämförelsen med hjälp sådana mätare vara missvisande och styra mot felaktiga beslut. Man kan fundera på om, i stället för förenklade mätare, det vore bättre att generera kartor som visar framtids skogstillstånd under olika skötselriktningar.

6. Hur ser ni på förslaget om att ta fram målprofiler som ett stöd för skogsägare att formulera och styra mot sina egna målsättningar och skötseln av den egna skogen? Se avsnitt om målprofiler 6.1.

SLU ser mycket positivt på förslaget. Målprofilerna kan vara ett bra underlag både för markägaren och planläggaren för att ge tydligare vägledning av ägarens mål och ambitionsnivå. Studier av SLU-forskare i södra Sverige har visat att det är

svårt i praktiken, att utifrån en öppen fråga om ägarens mål, tolka mål och ambition. Det föreslagna underlaget har potential att väsentligen effektivisera arbetet. Det kunde dock vara befogat att, på uppdrag av Skogsstyrelsen, testa och förfina underlaget inom ett forskningsprojekt utfört av SLU eller alternativt Skogforsk.

7. Hur ser ni på förslaget om mer preciserade åtgärdsförslag i den nya planmodellen? I förslaget finns tankar om att utöver själva åtgärdsförslaget ska finnas delar om hur åtgärden kan utföras och även möjlighet till andra kunskaphöjande länkmöjligheter till film och webb. Se avsnitt om åtgärdsförslag 6.2.

SLU håller med om den föreslagna preciseringen. SLU vill dock uppmärksamma att den indikerade automatiseringen av skogliga planer kan medföra risker för att en sådan automatisering kommer att ses av planläggningsorganisationer som ett ”lätt” sätt att förbilliga planer och således minska möjligheterna till en gemensam utveckling av planen i dialog mellan planläggare och ägare. Avpersonalisering av interaktioner mellan ägarna och andra skogliga aktören kan på längre sikt båda försämra kvaliteten av planer och erodera tilliten mellan ägarna och andra skogliga aktörer. Förhoppningsvis kan automatiseringen ses som möjlighet att frigöra resurser för utökad interaktion mellan ägare och andra aktörer, i stället av förbilligande av skoglig planering.

8. Hur ser ni på förslaget att utöka informationen kring hänsynsobjekt med information om hur hänsyn kan och bör tas- i det specifika fallet? Se avsnitt 6.3

SLU ser i grunden positivt på förslaget. SLU:s forskning i södra Sverige har påvisat ett antal brister och möjligheter angående hänsyn i skogsbruksplaner. Till exempel: (i) Det är svårt att få data på skiktad skog genom laserscanning. (ii) Man hade uppskattat kartstöd för att få se grannfastigheternas avsättningar, generella hänsyn mm. (iii) Kartstöd på fastighetsnivå för tidigare nyttjad generell hänsyn och naturvård i syfte att ”bygga vidare” på de värdena. (iv) Kartstöd med översikt över värdefulla livsmiljöer och trädslag som kan agera spridningskorridorer. (v) GIS eller NMD skulle kunna vara bättre. Dagens data är ofta ej tillräckligt detaljerade.

9. Hur ser ni på att ha funktioner för prognoser som är längre än tio år? Se mer om prognoser i kapitel 3.

SLU ser mycket positivt på längre prognoser, dels för att det ger ett mer kvalificerat underlag för utformningen av planen, dels eftersom den teknologiska utvecklingen kommer att möjliggöra sådana framskrivningar nästan utan någon extra kostnad. Frågan är snarare hur den ökade mängd information på ett ändamålsenligt sätt kan förmedlas till ägaren.

10. Övriga synpunkter som ni vill ge.

I kapitlen om landskapsperspektivet (4.2.1) betonar man att det är viktigt, dock utmanande, vilket SLU håller med om. Rapporten noterar också att samordning på landskapsnivå skulle kräva insyn i planerna av grannfastigheter. Enligt SLU skulle insyn i grannarnas planer knappast lösa kärnproblematiken. En stor andel skogsägare har inga skogsbruksplaner, och även om man har en plan finns det ingen garanti att föreslagna åtgärderna genomförs. I ett pågående forskningsprojekt, Co-Creator finansierat av Formas, testar SLU-forskare landskapsöversikter med hjälp av olika heltäckande data för att främja landskapsperspektivet vid planeringen av ett antal pilotfastigheter bland Södra:s medlemmar. Generellt skulle rapporten kunna göra en tydligare koppling till blå-grön infrastruktur, t.ex. genom att främja kantzoner vid vatten som verktyg för att koppla samman olika biotoper.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Göran Ericsson efter föredragning av koordinatör Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av professor Vilis Brukas, doktorand Anna Karlsson, forskare Luis Andrés Guillén Alm och professor Ola Eriksson vid institutionen för sydsvensk skogsvetenskap.

Göran Ericsson

Linda Ferngren